

Selvitys liikkuvien palvelujen mahdollisuudesta Suur-Leppävaaran alueella 26.5.2021

1. Taustaa:

Espoon sosiaali- ja terveyslautakunta kehotti 16.12.2020 kokouksessaan selvittämään liikkuvien sosiaali- ja terveyspalvelujen mahdollisuutta Suur-Leppävaaran alueella. Liikkuvat palvelut täydentävät perinteisesti pitkien etäisyyksien alueilla enimmäkseen terveysasemille keskitettyä palvelutarjontaa. Liikkuvilla palveluilla parannetaan palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, parannetaan toiminnan tehokkuutta sekä tilatehokkuutta, asiakkaiden tavoittaminen on joustavampaa joko asiakaskohtaisesti tai suurempia ryhmiä kerralla. Tavoitteena on lisätä hoidon vaikuttavuutta ja asiakkaiden toimintakyvyn tukemista mm. ennaltaehkäisevillä palveluilla.

Espoon kaupungin tilaaman Taloustutkimuksen tekemän asukas- ja asiakaskyselyn 10-11/2020 (n=502) mukaan 60% Suur-Leppävaaran asukkaista olisi valmis käyttämään liikkuvia palveluita. Tutkimuksessa ilmeni myös, että enemmistö Viherlaakson +65-vuotiaiden asukkaista piti lähipalveluja tärkeänä.

Viherlaakson terveysaseman kiinteistöstä jouduttiin luopumaan kiinteistön huonon kunnon vuoksi ja terveysasemapalvelut on tuotettu kesäkuusta 2020 lähtien Kilon terveysasemalla. Tätä taustaa vasten Espoon soten selvitys (3-4/2021) keskittyi osittain Viherlaakson ikääntyvien (+65v) asukkaiden ja asiakkaiden palvelutarpeen ja liikkuvien palvelujen palvelutuotannon mahdollisuuksien selvittämiseen monialaisesti.

Viherlaaksolaisille oli suunniteltu keväällä 2020 terveydenhoitajan vastaanottoa lähipalveluna ja sille vapaa tila löytyi Auroran neuvolasta. Koronapandemian vuoksi toiminta ei kuitenkaan käynnistynyt.

2. Liikkuvien palvelujen mahdollisuudet Suur-Leppävaaran alueella

2.1. Liikkuvien palvelujen toteutustapa

Perinteinen liikkuvien palvelujen malli tulee Suomessa alueilta, jossa etäisyydet palveluihin ovat pitkät (EKSOTE, KYMSOTE). Näillä alueilla terveys- ja diagnostiikkapalveluja viedään ajanvaraus- ja reititysperiaatteella haja-asutusalueille autoon (tila-auto, linja-auto) rakennetun laitteiston ja terveydenhuollon henkilöstön toimesta. Esimerkkinä sairaanhoitajan ja suuhygienistin vastaanotot sekä laboratoriopalvelut. Tällaisen toiminnan alkuinvestointi on merkittävä. Esimerkkinä EKSOTEn auton hankintakustannus pelkästään oli 150 000€. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää myös leasing-sopimusta, kuten esimerkiksi Espoon kaupungin Liikkuvan nuorisotyön Patrik-paku.

Länsi-Uudenmaan sote-valmisteluissa on nyt alkamassa Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen projekti. Liikkuvat palvelut konseptoidaan ja pilotointi etenee syksyllä 2021. Espoo tulee olemaan tässä mukana ja suunnittelee pilotoivansa liikkuvia palveluja myös Suur-Leppävaaran alueella.

Selvityksessä pohdintaa aiheutti liikkuvien palvelujen tarve yleensä Espoossa ja juuri Suur-Leppävaaran alueella, koska etäisyydet palveluihin ovat hyvinkin lyhyet. Esimerkkinä Viherlaakson (entinen terveysasema) ja Kilon terveysaseman välinen matka on 4 kilometriä. Tätä väliä operoi julkinen lähiliikenne 5 kertaa päivässä.

Selvityksessä kartoitettiin jo toiminnassa olevat Espoon sisäiset liikkuvat palvelut.

3. Tuloksiköiden havainnot

3.1. Terveyspalvelut

Terveysasematoiminnan mahdollinen palvelukuvaus lähipalveluna Viherlaaksossa

Terveysasemapalveluilla on mahdollisuus tuottaa kiireetöntä lääkärin ja hoitajan vastaanottoa tarkoitukseen sopivassa turvallisessa tilassa ikääntyville viherlaaksolaisille Viherlaakson alueella. Palvelua voidaan tuottaa entisten Viherlaakson kokoneiden lääkärin ja hoitajien toimesta osa-aikaisesti. Sekä palvelu että kohderyhmä olisi rajattu. Kiireettömän vastaanoton lisäksi selvitettiin myös muut terveysaseman palvelut, mutta hoidon jatkuvuuden periaatteena ja turvallisuusnäkökohtien perusteella ne suljettiin pois. Lisäpalveluna voitaisiin tuottaa myös haavan hoitoa ja erilaisia rokotuksia ja injektioita.

3.2. Vanhusten palvelut

Vanhusten palvelut tuottaa jo tällä hetkellä seniorineuvonnan, kotihoidon, kotisairaalan ja Liikkuvan sairaalan (LiiSan) palveluita liikkuvana palveluna alueella. Vanhusten palvelut on kuitenkin tunnistanut tarpeen terveysasemapalvelulle lähipalveluna.

3.3. Perhe- ja sosiaalipalvelut

Perhe- ja sosiaalipalveluissa tunnistettiin nykyisessä toiminnassa jo paljon liikkuvien palveluiden/ kotiin vietävien palvelujen elementtejä. Nykyinen toimintamalli on pitkälti kotiin vietävää palvelua. Koronapandemian vauhdittamana etävastaanotot perhe- ja sosiaalipalveluissa ovat lisääntyneet huomattavasti. Aikuissosiaalityön näkökulmasta myös +65 kotona asuville olisi toivottavaa saada monialaisen tiimin palveluja lähipalvelualueelle.

Perhekeskuksen ja aikuissosiaalityön henkilökunta näkee useita liikkuvien palvelukokonaisuuksien mahdollisuuksia ”mennä sinne missä asiakkaat ovat”.

4. Länsi-Uudenmaan sote-keskus ja liikkuvat palvelut

Länsi-Uudenmaan sote-valmistelussa on nyt alkamassa Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen projekti, jossa liikkuvat palvelut konseptoidaan. Liikkuvien palvelujen pilotointi voidaan aloittaa syksyllä 2021. Espoon on tarkoitus olla tässä pilotoinnissa mukana.

5. Esimerkkejä jo olemassa olevista Espoon liikkuvista palveluista

Koko Espoon alueella liikkuvan näytteenotto- ja diagnostiikkapalvelujen jalkautuminen lähipalveluna muutaman kerran viikossa on aktiivisesti espoolaisten asiakkaiden ja asukkaiden käytössä. Espoon sairaalan ja HUS:n yhteistyönä toteutettu liikkuva Liisa tuottaa sairaalatasoisia palveluita pitkäaikaishoidossa oleville asukkaille sekä hoivakotien asukkaille.

Kotisairaala järjestää sairaalatasoista hoitoa potilaan kotiin. Kotisairaalassa hoidetaan suonensisäisiä lääkkeitä ja tuetaan oireenmukaista hoitoa kotona. Kotisairaalaan hoitoon pääsee lääkärin lähettämänä.

Suur-Espoonlahden alueella on aloitettu keväällä 2021 pilotti, jossa terveydenhoitaja hoitaa II-typin diabetes- asiakkaiden määräaikaivastaanotot kahdessa yksityisessä palvelutalossa, joiden asukkaat käyttävät terveysaseman palveluita. Pilotin tavoitteena on hoitaa kohdennettu asiakasryhmä hallitusti muualla kuin terveysasemalla, jolloin palvelu voidaan tuottaa ilman ylimääräistä henkilöresurssia sekä tilatehokkaasti.

Suun terveydenhuollossa ikääntyneiden vaativampaa hoitoa keskitetään parhaillaan Tapiolan terveysasemalle. Suun terveydenhuolto tekee kotikäyntejä pitkäaikaishoidon asukkaille ja rajallinen kannettava laitteisto on olemassa ja käytössä. Olemassa olevan kuljetettavan laitteiston käyttö ei arvion perusteella kuitenkaan ole optimaalinen liikkuvan palvelun tarpeisiin eli muualla kuin hoitolassa toteutettavaan hoitoon. Lasten ennalta ehkäisevän hammashoidon toteuttaminen liikkuvan palveluna voisi tulla kyseeseen.

Espoossa on myös liikkuvan nuoristyön Patrik-paku, joka tuo nuorisopalveluita sellaisille alueille, missä ei ole nuorisolle tarkoitettuja tiloja. Autossa kulkee mukana nuorisolle tarkoitettuja erilaisia toiminta- ja liikuntavälineitä, askarteluvälineitä, pelikonsoleita, musiikintoistolaitteet jne. Auton takaosaan on myös mahdollista rakentaa disco.

6. Yhteenveto – johtopäätökset

Lähipalvelujen tuottaminen Viherlaakson +65-vuotiaille on mahdollista. Kilon terveysasemaa koskevan palautteen perusteella aiemmin Viherlaakson palveluja käyttäneet ovat olleet tyytyväisiä toimintaa kohtaan. Viherlaakson etäisyys Kilosta on 4 km ja tätä väliä operoi lähilinja 5 kertaa päivässä.

Länsi-Uudenmaan sote-valmistelun edetessä parhaillaan keskiössä tulee olemana myös liikkuvat palvelut, joiden ”kotipesä” sote-keskus on. Selvityksen mukaan liikkuvien palvelujen tuottaminen Espoossa/ Suur-Leppävaaran alueella näyttäsi olevan kaikin puolin järkevä integroida yhteistyöhön Länsi-Uudenmaan sote-keskusvalmistelun kanssa.

Espoo nykyistä liikkuvien palveluiden valikoimaa kannattaa jatkossa analysoida lisää, hyödyntää saatuja kokemuksia toiminnasta sekä suunnitella rinnalle uusia palvelukonsepteja (Länsi-Uusimaa) tai laajentaa yhteistyötä.